

פניני הרמא

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובב"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

זמני עיה"ק ירושלים תובב"א:

הזלה"נ - 4:05 / צאת השבת [ר"ת] - 5:59

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו:

ותקח לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את הילד ותשם בסוף על שפת היאר. (ב. ג.), עשתה מה שבידה לעשות אע"פ שבדרך הטבע לא היה כל זה מועיל כלום – וכי לאורך ימים יחיה בתבת גומא? וכן להלן בבת פרעה ותשלח את אמתה, פירש"י נשתרבה ידה, נלמד מכל זה כי בהצלת נפשות על האדם לעשות מה שבכחו אע"פ שהוא נגד חשבון הטבע או הקב"ה מסייע בידו, וז"פ הבא לטהר מסייעין לו, שהישועה הוא בדרך סיוע אם בא לטהר לפי כחו, ואל יתייאש מן הרחמים אפילו חרב חדה מונחת על צווארו, היינו אחר שעשה מה שבידו לעשות.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי. (ב. יב.), אפשר מרומז בזה שהרגו בשם המפורש, וכמ"ש בנפש החיים שער ג' כשאדם קובע בלבו כי ה' הוא אלקים האמיתי ואין עוד מלבדו ומבטל כל הכוחות שאין כח בעולם זולתו ית"ש, עי"ז יוכל לפעול ענינים ונסים וכו' והוא פי' "ויפן כה וכה וכו' כי אין איש", והבן.

ושו"ר ברבינו בחיי שכתב שענין הריגה בשם מרומז במקרא, ואם כי לא פירש דבריו אלא שכתב שע"ז נאמר ונשגב ה' לבדו כי הוא אמר ויהי תולה ארץ על בלימה ע"כ, נראה שהן הדברים שאמרנו.

(שם)

***

פניני הפרשה:

של נעליך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עומד וגו'. (ג. ה.), ביאור הענין ע"י עוללות אפרים (ח"ב מאמר רמט) להגאון הדרשן בעל כלי יקר זיע"א, שההבדל מההולך נעלים לההולך יחף הוא, שההולך יחף הרי הוא מדקדק מאוד בצעדיו, שלא יכשל בדברים מסוכנים, משא"כ ההולך עם נעליים, והלימוד כאן הוא שבמקום קדוש יש לדקדק בכל צעד ושעל, וביאר כן מה שנאמר אצל המלאכים שרגליהם יחף, וכן ענין יחף ביוה"כ עיי"ש דברים נפלאים.

(עוללות אפרים)

***

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "קבלת עול לעבודת השם"

[מתוך ספר בית אב שיחות – נאמר בשנת תשמ"ח לפ"ק]

מכל העמים (לקמן יט. ה.), דאיתא במכילתא שתהיו קנוים לי, ופירש הביה"ל עפ"י דברי הרמב"ם דמי שמקבל עליו עבודה מסוימת חל עליו השעבוד, אבל מי שרוצה להשכיר עצמו לאדם שיעשה ככל אשר יצוה לו, אינו חל, כי אינו דבר מסוים, אלא רק אם ימכור עצמו אליו בתורת עבד אז ממילא כיון שקנה לו צריך לעשות ככל אשר יצונו. והנה התורה ארוכה מארץ מדה, ובכל תג תלי תלים של הלכות בתורה שבע"פ ככל אשר עתידים להתחדש ולהתגלות, ואם כן איך יכלו ישראל לקבל התורה קודם שניתנה ונתגלתה כולה, ויהיה חלות השעבוד להיות מצווים ועושים, זה אפשר רק ע"י שהקנו עצמם להקב"ה. וזש"כ והייתם לי סגולה מכל העמים, דהיינו שתהיו קנוים לי כעבדים [משא"כ אוה"ע אע"פ שנצטוו במצוות מסוימות אינם בגדר קנוים לעבדיו ית].

ונראה שזה היה רצונו ית' שיעברו מעבדי פרעה לעבודת ד', דהיינו קבלת התורה, שרק ע"י קבלת התורה נהיו עבדים, ולזה היה צורך שיסכים פרעה

נלכה נא דרך שלשת ימים וגו' ונזבחה לד' אלקינו. (ג. יח.), צ"ב מה ענין ג' ימים לכאן, הרי הגיע זמן הקץ והקב"ה אמר להוציאם ממצרים אל ארץ הכנעני וכו' ומה זה יאמר לפרעה ג' ימים, וגם מה הוצרך הקב"ה לבקש רשות פרעה, הלא יכול להוציא את בני"ל בלתי רשותו.

והנראה בזה - כאשר כבר כתבתי בבית אב עה"ת - עפ"י מש"כ בשם מרן הגר"ח זצ"ל בהגדה של פסח (הגדת מבית לוי) כי מה שנגזר גזירת עבדות בברית בין הבתרים הוא שיהיו ישראל עבדים לפרעה מדין עבדים ממש, שנעשו עבדים בחפצא. וזש"כ אילו לא הוציא הקב"ה אותנו ממצרים עבדים היינו לפרעה במצרים, אפילו שהיו יוצאים מאיזה סיבה לא היה נפקע מהם חלות עבדי פרעה עד שהפקיעם הקב"ה מתחת ידו.

ואמנם היה רצונו ית"ש שמיד שיצאו מיד פרעה יהיו עבדים להקב"ה, שיצאו מעבדות לעבדות, דהנה אי אפשר לזכות לתורה אלא בבחינת עבדי ד', וכדאיתא בבית הלוי עה"פ והייתם לי סגולה

על הליכתם להר סיני, שהיה דרך שלשת ימים [אלולי נצרכו לילך דרך ים סוף], ואז רצה הקב"ה להפקיעם מעבדות פרעה בעל כרחו, וע"כ היה צורך לבקש רשות, אבל כיון שפרעה לא הסכים, ויצאו לחירות בליל פסח בתוך מצרים שפרעה גרשם ושחררם, נמצא שאותם ימים עד קבה"ת היו בני חורין.

וראיתי באיזה ספר שאותם הימים גרמו שע"ז שלט בהם יצה"ר וחזרו וחטאו אחר קבה"ת, אבל אילו יצאו לעבודת ד' מעבדות פרעה לא היה שולט יצה"ר עליהם כי רק מחמת שהיו בני חורין וגאולים בלי תורה ע"כ גבה לבם והיו שייכים לחטוא.

נמצא לפי"ז קצת הבנה בעיקר ענין גלות מצרים לשם מה בא, כי קבלת עול ועבודה מתנאי התורה, וע"כ נצרך כלל ישראל להתרגל בהכנעה ועבדות בגלות מצרים כדי שיהו מוכשרים להיות עבדי ד' ונכנעים ומבטלים דעתם לרצון התורה.

ונראה שבזה יש להבין פסוק בתורה שהוא קושי הבנה [ואם כי ח"ו לא אומר לעמוד על עומק דברי הפסוק הנוראים האלה אשר כל המפרשים נלאו בביאורו, אבל לפי הבנתנו הפשוטה אפשר להסביר לפי הנ"ל], והוא בסוף פרשת משפטים ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר (כד. י.), והנה רש"י הביא בזה דרשתם ז"ל [וצוין מגמ' סוטה, אבל אין זה בגמ' אלא במדרשים] כי הרי זו הלבנה המורה על קושי השעבוד במצרים, והיא היתה לפנינו ית"ש בעת השעבוד, והיא לפנינו כעת בעת מתן תורה. ולכאורה מה ענינה לכאן? ולהנ"ל נראה להורות בזה תכלית גלות ועבדות מצרים, כי אמנם אותה העבדות של גלות מצרים היא העבדות שעכשיו נעשו בני ישראל עבדי ד' בעת מתן תורה, אנכי ד' אלקיך אשר הוצאתיך מאר"מ.

ויובן בזה דברי הירושלמי (מגילה פ"ג ה"ד) ניתנה הלבנה למקום שהיתה צריכה להנתן, ועוד שם לא כתיב מעשה לבנת הספיר אלא כמעשה לבנת הספיר, היא וכל תרגליא שלה והיא ופרגמטיא שלה, ואמנם המפרשים פירשו תרגליא מלשון רגילות אבל נתקשו בכוונת הירושלמי, והנראה שבא לומר ולהורות תכלית דבר זאת הלבנה, דהיינו להרגיל את ישראל למדת עבדות וקבלת עול להיות נושאים עליהם שעבוד, והיא הסחורה והפרגמטיא, הוא תכלית שיצא להם מגלות זאת

הלבנה להיות ראויים לעבדי ד' ולקבל התורה כאמור, לז"פ הלבנה הלזו שלראשונה היתה במצרים, אבל לא זה היה התכלית לעבוד בה למען מצרים, אלא לתכלית למקום שצריכה להנתן הוא לעבדות ד'.

ויש לפרש זה במש"כ לבנת הספיר, וכבר פירשו המפרשים כי אבן הספיר אין לו גוון עצמו אלא לפי המקום שניתן בו, כן היא מדת עבדות וקנין שעבוד, להיות עבדי ד' לא עבדי מצרים.

ואל תשאלו מה ענין עבדות מצרים לעבדות ד'. כי כבר הזהירה התורה על המוכר עצמו לעבד, אוזן ששמעה מהר סיני וכי עבדי הם ולא עבדים לעבדים (עי' רש"י לקמן כא. ו.), ומה ענין מכירה לאדון בשר ודם להיות סותר עבדות ד'? מוכח שהמדה אחת היא וכמו שאדם העובד לאדונו עבודה בפועל יום ולילה, כנגד זה הוא מחויב לעבוד בפועל עבודת התורה, ותרתי דסתרי הם.

[וקצת יש להבין בזה הגמרא נדרים (דף לב.) דאיתא שם למה נגזר גלות מצרים, חד מ"ד משום שאברהם עשה אנגריא בת"ח שלקחם למלחמה, ומ"ד משום במה אדע ומ"ד משום שמנע נפשות להכניס תחת כנפי השכינה שנתן למלך סדום הנפשות שכבש, אמנם מי לנו גדול מאאע"ה בעבדות ד', אבל בכל זאת בכחינה דקה, היתה כאן טענה, שע"ז טרם נשלם כחם של זרע אברהם לעבדות התורה עד שיתרגלו לעבדות מצרים כי איך אפשר לעשות אנגריא בת"ח, הם לומדי ישיבתו של אאע"ה, הלא הם משועבדים לסדר לימודם כעבדים ממש ואיך רשאי אברהם אבינו להטיל עליהם עול ועבודה אחרת, אפילו מלחמות ד', ואפילו הראש ישיבה כאברהם אבינו אין לו רשות לזה].

ואיתא באיכה (ג. כז.) טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו, והנה בב' פרקים הראשונים מקונן ירמיה על הגלות, ובפרק ג הם פסוקי חיזוק ותקוה, ואמר כאן התועלת שיש בגלות והוא שע"ז יתרגלו ישראל להיות נכנעים לקבל עול עבדות וזה יועיל להם אח"כ לעבדות התורה, וזש"א טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו ויועיל לו לאחר זמן להיות נכנע.

ובאמת זוהי עיקר המעלה והתכלית לשלמות, וכמש"א אדם ובהמה תושיע ה' אלו בני אדם הערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה (חולין דף ה:), כמו בהמה שנמשכת אחר הרועה ללא כל שאלה וכעבד אחר אדונו.

שנותן יותר דמי כולל אבל בכולל אחר יש יותר בעה"ב דוחק ופקוח, וותרנו על הכסף ובחרנו בפקוח יותר] והיום מה נענה, כבן ט"ז וי"ז כבר לא רוצה לקבל עול, זוהי צרת הדור, זה דור של פריקת עול, אפילו אלה שבחרים בדרך טובה, אבל עול ועבדות לא רוצים זה דור של היפך תורה, ודא ודא אחת.

מי שרוצה לזכות לכתר תורה צריך לקבל עליו "עול תורה" בבחינת עול שיכנע למי שיצוה עליו, ושירגיש שאינו בן חורין להבטל ביום ובלילה וכלשון המסילת ישרים בפרק ט: "לא ינהג עצמו אלא כמנהג הפועלים אצל משכיריהם וכענין שאמרו אגירי דיומא אנן וכדרך יוצאי צבא במערכותיהם אשר אכילתן בחפזון ושינתם ארעי ועומדים תמיד מוכנים לעת קרב וע"ז נאמר אדם לעמל יולד וכשירגיל עצמו ע"ז הדרך ימצא העבודה קלה עליו ודאי כיון שלא יחסר לו בעצמו ההזמנה וההכנה אליה" עכ"ל, וע"ז נאמר פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן ובתורה אתה עמל, ודייקא ע"י בעה"ב דוחק.

וכן נאמר על מרע"ה "כי עבד נאמן קראת לו כליל תפארת בראשו נתת לו", אכן עבדות היא כליל תפארת ועי"ז ושני לוחות אבנים הוריד בידו [ונכתוב בהם שמירת שבת, כי באמת שמירת שבת הוא עבדות וסימן שהאדם קנין אדונו ית"ש, שאם האדון מצוה לעבדו לשבות צריך לשבות, ויש הרבה להאריך בזה, ואכה"מ].

ואיתא במשנה אבות (פ"ב מט"ו) היום קצר והמלאכה מרובה והפועלים עצלים והשכר הרבה, לכאורה בזה סגי שיזדרז האדם, אבל התנא סיים "והבע"ב דוחק", דלא די שיבין שהיום קצר וכו' אלא צריך דייקא שירגיש דרך עול ושעבוד כשיש בעה"ב דוחק אותך.

הנה בימינו מוכנים לקבל כל המשנה, רק ה"בעה"ב דוחק" את זה לא רוצים לקבל, שיהיה ממונה עליו ודוחק, אבל בזה עיקר ההצלחה.

ואני זוכר עוד שלמדתי בישיבה ובכולל, שמחנו אם היה מפקח ומשגיח עלינו [וכשיכולנו לבחור בכולל